

Unitat 5. PROGRAMACIÓ I AVALUACIÓ DE L'ACTIVITAT LÚDICA

Índex

1. CONCEPTE D'AVALUACIÓ I OBSERVACIÓ
2. INSTRUMENTS D'OBSERVACIÓ DEL JOC
3. PLANIFICACIÓ DEL PROCÉS D'OBSERVACIÓ

1. CONCEPTE D'AVALUACIÓ I OBSERVACIÓ

L'avaluació i l'observació són conceptes fonamentals i inseparables en la pràctica educativa d'educació infantil.

1.1. L'AVALUACIÓ

L' **AVALUACIÓ** és el procés que permet obtenir informació del desenvolupament educatiu per analitzar i valorar el progrés dels infants, així com la pròpia intervenció educativa. Els resultats obtinguts orientaran es canvis i les modificacions requerits per millorar el procés d'ensenyança-aprenentatge.

L'Ordre EDUI484/2009, de 2 de novembre, del procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació del segon cicle de l'educació infantil, especifica a l'article 2.2 les característiques de l'avaluació:

L'avaluació ha de ser contínua, global i formativa. L'observació, la documentació pedagògica i l'anàlisi del procés d'ensenyament han de verificar el desenvolupament de les capacitats establertes per a l'etapa i adaptar l'ajut pedagògic a les característiques individuals dels infants.

Es caracteritza per ser global, contínua i formativa.

- ✿ **GLOBAL:** Implica el conjunt de capacitats expressades en els objectius generals.
- ✿ **CONTÍNUA:** Recull de forma contínua informació sobre el procés d'ensenyança-aprenentatge.

- ✿ **FORMATIVA:** Permet disposar d'informació continua sobre el procés educatiu, permetent realitzar canvis i adequacions per millorar el procés de la intervenció educativa.

Depenent del moment es fa un tipus d'avaluació:

○ **AVALUACIÓ INICIAL:**

Es realitza a l'inici de cada aprenentatge.

Permet conèixer les capacitats, les actituds i els coneixements previs de l'infant en aquesta nova situació.

Afavoreix que el disseny i la planificació lúdica s'adaptin al nivell de desenvolupament, les possibilitats i el grau d'aprenentatge de què parteixen els infants.

○ **AVALUACIÓ PROCESSUAL O FORMATIVA:**

Es duu a terme durant el desenvolupament de l'aprenentatge.

Els seus objectius són:

- Conèixer el progrés dels infants.
- Valorar el grau d'implicació i l'interès que l'infant mostra envers l'activitat lúdica.
- Comprovar l'adequació dels diferents elements de la intervenció objectius plantejats, metodologia utilitzada, disposició dels recursos, planificació i temporalització de les activitats, intervenció de l'educador/a, etc.
- Analitzar i detectar les necessitats, els avenços i les dificultats per introduir, en funció de les valoracions recollides, els reajustaments necessaris que millorin la qualitat de la pràctica educativa.

○ **AVALUACIÓ FINAL O SUMATIVA:**

Té lloc al final de l'aprenentatge.

A la practica, aquest tipus d'avaluació no s'ha de limitar únicament a avaluar els resultats obtinguts per l'alumne al llarg del procés d'aprenentatge, sinó que també és necessari incloure en l'avaluació final o sumativa el grau de consecució dels objectius proposats inicialment i valorar la qualitat del procés d'ensenyança-aprenentatge

L'avaluació final o sumativa es basa en la informació reflectida en els registres de l'avaluació processual i en la consecució dels objectius inicials

1.2. L'OBSERVACIÓ

Observar implica **mantenir una actitud receptiva, objectiva i oberta** per poder **percebre les necessitats i captar les habilitats i competències dels infants, així com valorar els resultats** de la intervenció educa del propi educador.

Aquesta informació **permet avaluar factors essencials de l'infant**:

- ✿ El grau de desenvolupament integral
- ✿ La personalitat i el temperament.
- ✿ Les necessitats i els interessos.
- ✿ Les dificultats que troba.
- ✿ Les habilitats que desenvolupa per solucionar-les, etc.

Per tot això, resulta imprescindible que **l'educador aprengui a observar sistemàticament, a analitzar i interpretar les dades** de forma adequada per tal d'establir els **ajustaments de la intervenció educativa i detectar possibles dificultats en el desenvolupament** de l'infant.

Existeixen diferents tipus d'observació que permeten recollir informació del comportament lúdic de l'infant. Segons el moment en què es duu a terme l'observació, es pot distingir entre observació directa i indirecta.

- **OBSERVACIÓ DIRECTA:** tècnica mitjançant la qual l'educador observa i registra directament la conducta dels infants. Sol ser la més utilitzada en l'àmbit infantil.

Els avantatges i les limitacions principals de l'observació directa són:

AVANTATGES	LIMITACIONS
Permet obtenir informació dels fets tal com es donen a la realitat, en un context no manipulats.	No sempre s'observa la conducta. De vegades l'educador/a ha de planejar activitats per a què sorgeixi la conducta que vol observar.
	S'ha d'acotar l'objecte d'estudi abans de l'observació.
Els infants són més espontanis en aquestes condicions.	No pot ser improvisada.
	És subjectiva, ja que depèn de la interpretació de les observacions.

- **OBSERVACIÓ INDIRECTA:** és la que es realitza a partir d'informació obtinguda i registrada amb anterioritat.

Aquesta informació **es pot consultar en els documents arxivats sobre cada infant**:

- ✿ **La informació procedent de documents:** els informes personals és una font d'informació sobre la situació familiar i l'evolució de l'infant que aportin dades rellevants per complementar les observacions directes.
- ✿ **La informació procedent d'entrevistes o qüestionaris:** les entrevistes o els qüestionaris realitzats als pares o les persones properes a l'infant poden aportar dades significatives que ajudin a comprendre determinades situacions o conductes observades en el context del joc.
- ✿ **La informació recopilada a través de mitjans tecnològics:** la video-càmera, possibilita que altres educadors/es, no presents en el moment de la captació, observin la situació, per a la seva posterior anàlisi i interpretació.

2. INSTRUMENTS D'OBSERVACIÓ DEL JOC

L'educador ha de conèixer els diferents instruments i decidir quins són els més adequats per recollir i registrar determinades observacions.

Els instruments més habituals utilitzats en educació infantil per a la recollida d'informació directa són:

- El diari.
- L'anecdotari.
- La llista de control.
- Les escales d'estimació.

2.1. EL DIARI

El diari és un instrument de recollida d'informació no sistematitzat.

S'utilitza per recollir les **observacions d'esdeveniments experiències**, situacions que han succeït al llarg de la jornada, juntament amb la interpretació i les impressions que li han suggerit, com preocupacions, valoracions, sentiments, etc.

El registre dels esdeveniments està encapçalat per la data i seguit per la redacció de les anotacions, organitzades de forma cronològica.

La informació s'ha de registrar el més aviat possible, per evitar-ne l'oblit.

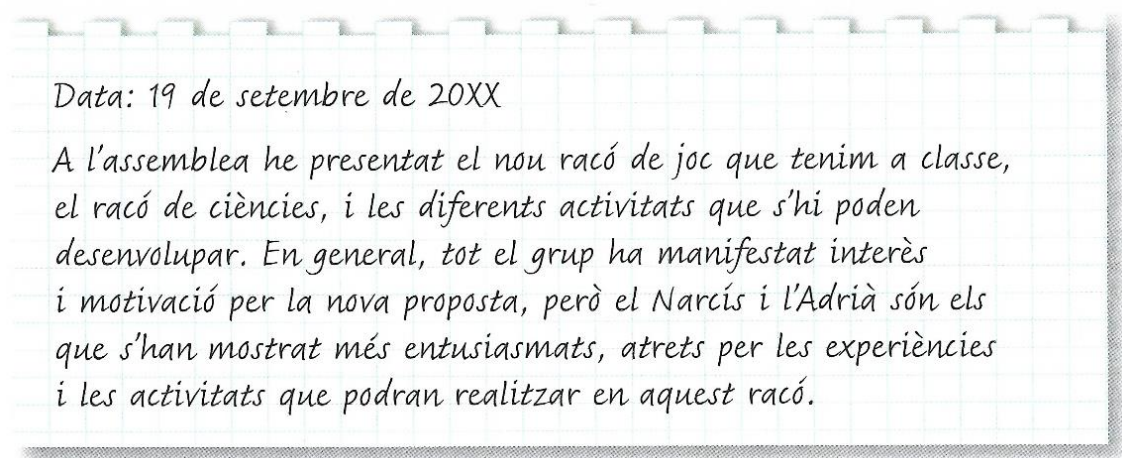
Els **avantatges** de l'ús del diari són:

- Recopila una àmplia quantitat d'informació.
- Afavoreix la reflexió sobre l'actuació de l'educador i la valoració de les experiències diàries.

Les **limitacions** de l'ús del diari són:

- Es requereix temps per al registre de la informació.
- És un instrument subjectiu.
- La informació és difícil de sistematitzar.

EXAMPLE:

Font: MacMillan

2.2. L'ANECDOTARI

L'anecdota també és un instrument d'observació no sistemàtic.

Registra fets o situacions concretes i rellevants observades.

La descripció d'aquests fets és el que es denomina anècdota.

Es registren en unes fitxes i s'arxiven de forma cronològica per a la seva posterior avaluació.

L'anecdota ha de reflectir la data, l'hora, les dades de l'alumne i de l'observador, la situació en què es va produir l'anècdota, la descripció i la interpretació de l'observat i l'orientació.

Els **avantatges** de l'ús de l'anecdota són:

- Permet analitzar conductes que es presenten de manera.

- L'observador no planifica el moment ni la conducta a observar: el fet registrat ocorre de forma imprevista .

Limitacions:

- Recopilar la informació requereix molt temps.
- Es poc estructurat, registra observacions no sistematitzades.

EXEMPLE:

Fitxa anecdotari

Anvers		
Nom: Aitana		
Data: 2 de juny	Situació: Aula	Hora: 10.40 h.
Observador: Teresa		
Descripció de l'anècdota: l'Aitana ha fet avui els seus primers passos; s'ha animat a caminar per intentar agafar el vinil que hem posat al vidre de la finestra.		
Interpretació: Orientació:		Revers

Font: MacMillan

2.3. LA LLISTA DE CONTROL

La llista de control és un **instrument d'observació estructurat objectiu**.

Registra la **presència o l'absència de conductes** en una situació determinada, **no admet registres de conductes noves que es presenten al llarg de l'observació**.

L'observador especifica prèviament les conductes que avaluarà i ha de redactar els indicadors de forma clara, precisa i avaluable.

L'observador ha de:

- **Identificar les conductes que es vulgui observar**, elaborar una llista d'indicadors referits a les conductes seleccionades i seqüenciar e indicadors en l'ordre en què s'espera que ocorrin.
- **Registrar durant l'observació si la conducta seleccionada és o no present**, marcant sí/no a la casella que correspongui.

Els **avantatges** de l'ús de la llista de control són:

- Recopila informació de forma ràpida i és de fàcil maneig.
- Permet observar amb claredat les conductes i les destreses adquirides per cada alumne.

Les **limitacions** de l'ús de la llista de control són:

- No és gaire precisa, ja que només reflecteix la presència l'absència de la conducta
- L'observador ha de prendre una decisió forçada, encara que la conducta observada no s'ajusti a les opcions de resposta.

EXEMPLE:

Llista de control			
Nom: Andrea		Data: 16 d'abril	
Avaluador: Miquel			
Conducta de joc: racó d'infermeria	Sí	No	Observacions
1. Mostra interès per participar en el joc.	✓		
2. Pren la iniciativa en el repartiment de rols.	✓		
3. Interacciona amb els companys.	✓		
4. Té cura del material de joc.		✓	

Font: MacMillan

2.4. LES ESCALES D'ESTIMACIÓ

Les escales d'estimació també són instruments d'observació estructurats.

Registren la freqüència (quantitat) i el grau (qualitat) en què una conducta es manifesta.

Són més estructurades que la llista de control, que només indica la presència/absència de la conducta o situació.

Les **recomanacions per elaborar l'escala d'estimació** són:

- Determinar la conducta i concretar els diferents indicadors o ítems que la defineixen.
- Els indicadors han de ser observables directament mesurables i unidimensionals, és a dir, que representin una única característica (per exemple, recull els objectes utilitzats abans de canviar de racó)
- Valorar la conducta mitjançant diferents rangs o valors distribuïts en ordre de magnitud:

Per exemple: 1, mai; 2, gairebé mai; 3, a vegades etc.

És recomanable que hi hagi entre tres i cinc valors, per facilitar la discriminació entre uns i altres.

En determinades situacions, és recomanable utilitzar quatre valors per evitar la tendència a marcar.

- Redactar els indicadors en sentit positiu i ordenar-los segons una seqüència lògica.
- Incloure un espai per realitzar-hi anotacions d'observacions addicionals i no contemplades a l'escala.

Les escales d'estimació poden ser de **tres tipus**:

- ✱ **GRÀFIQUES**: avaluen la conducta en funció de diferents **valors de freqüència situat en un gràfic continu**. L'observador indica el punt que millor representa l'execució de la conducta.
- ✱ **NUMÈRIQUES**: avaluen la conducta amb **valors numèrics ordenats de menor a major**, als quals prèviament s'ha assignat una valoració qualitativa.
- ✱ **DESCRIPTIVES**: descriuen la conducta amb precisió mitjançant diferents oracions descriptives, que són els indicadors. S'ha d'elegir l'oració que més s'adapti o es correspongui amb l'observació realitzada. S'han de descriure els valors dels extrems i el central, encara que és recomanable introduir valors intermedis per definir la conducta amb major precisió.

Els **avantatges** de l'ús de les escales d'estimació són:

- Ofereixen una àmplia informació de l'alumne, ja que és possible utilitzar-les per avaluar les diferents àrees del desenvolupament i els múltiples aspectes de l'activitat educativa.
- Resulten fàcils d'interpretar.

Les **limitacions** de l'ús de les escales d'estimació són:

- El seu disseny requereix molt temps.
- L'aparició d'errors comuns, com per exemple, l'error de tendència centralitzadora, que consisteix en tendir a evitar els extrems i a realitzar una valoració mitjana.

EXEMPLE:

Nom: Laura		Data: 7 d'octubre	
Observació: joc lliure		Observador: Lurdes	
1. Comparteix les joguines amb els companys			
Sempre Gairebé sempre A vegades Gairebé mai Mai			

Escala d'estimació numèrica

Nom: Àlvar		Data: 25 de gener				
Observació: joc lliure		Observador: David				
Comparteix les joguines amb els companys		1	2	3	4	5
1. Mai. 2. Gairebé mai. 3. A vegades. 4. Gairebé sempre. 5. Sempre.						

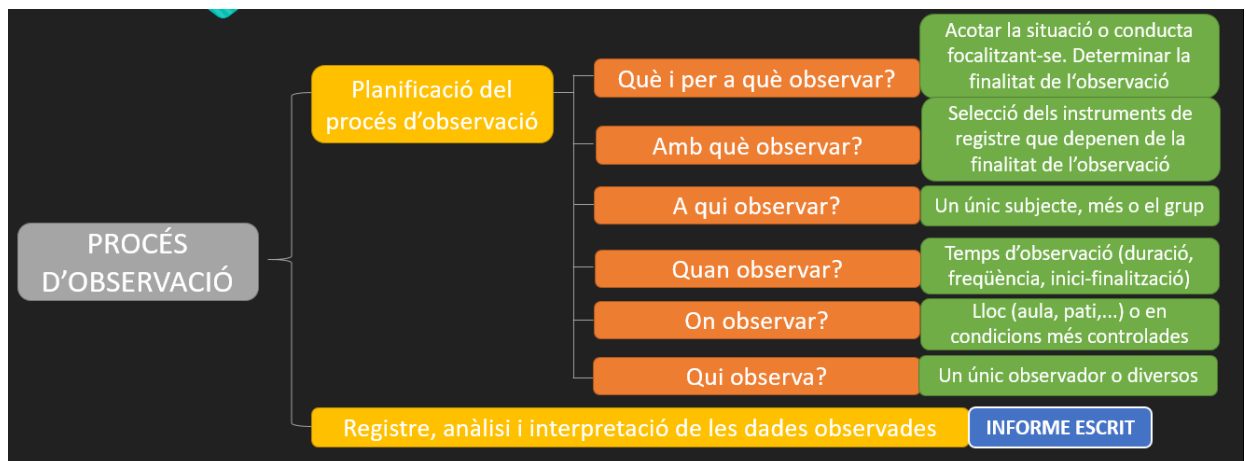
Escala d'estimació descriptiva

Nom: Martí		Data: 8 d'octubre	
Observació: joc lliure		Observador: Cristina	
1. Durant el joc lliure: a) Comparteix les joguines amb tots els companys. b) Generalment comparteix les joguines amb els companys. c) Comparteix les joguines amb els companys quan li ho demanen. d) Comparteix les joguines amb els companys més propers. e) No comparteix mai les joguines amb els companys.			

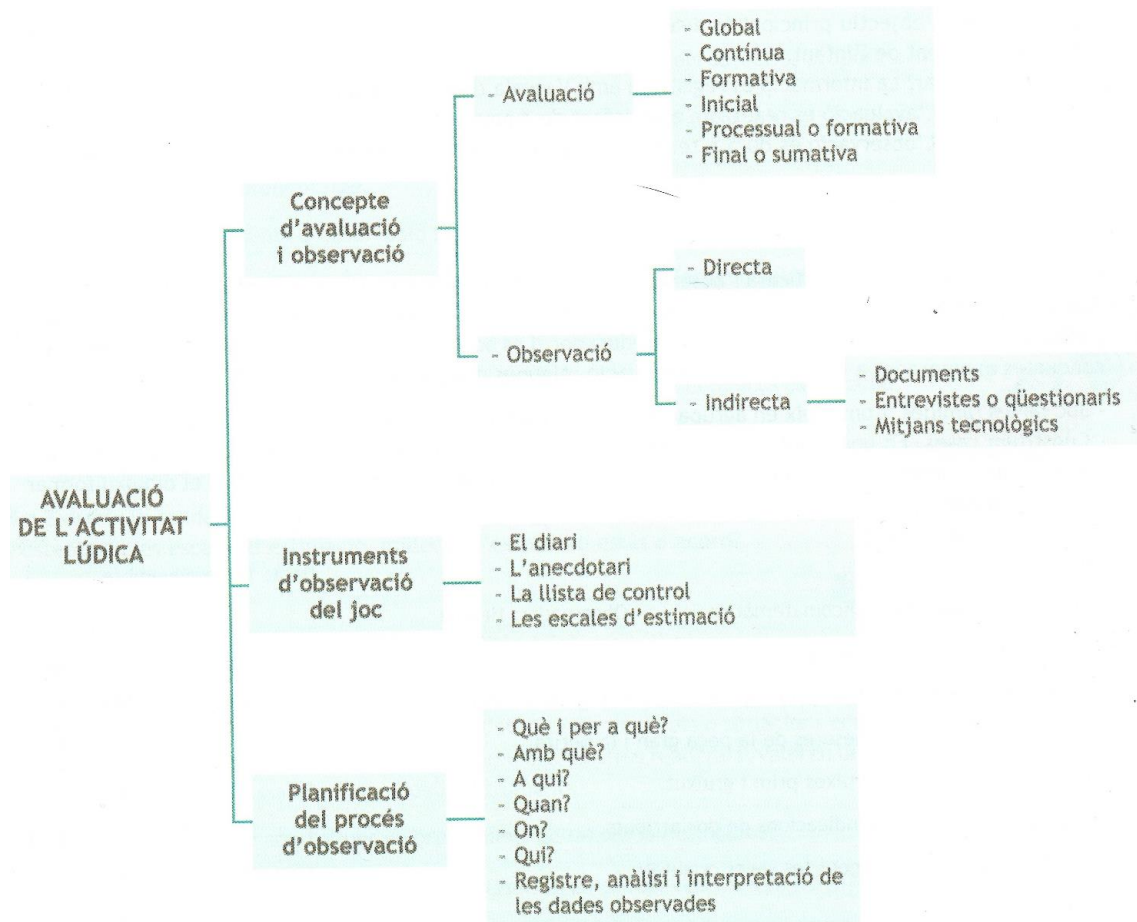
Font: MacMillan

3. PLANIFICACIÓ DEL PROCÉS D'OBSERVACIÓ

Per planificar el procés d'observació hem de respondre una sèrie de preguntes.

IDEES CLAU DEL TEMA

ACTIVITAT

Per a l'activitat d'adaptació del jocs al grup de FP bàsica determina:(pensant que encara no hem fet l'activitat)

1. Com es podria fer l'avaluació?
2. Com es podria fer l'observació?
3. Quins instruments d'observació del joc faries servir i dissenya un exemple (com a mínim s'han de fer dos instruments)
4. Quina seria la planificació del procés?

4. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Mateo, E. (2014). **El joc infantil i la seva metodologia**. Madrid: MacMillan. ISBN 9788415991878.